

Aan:

Provincie Fryslân
Secretariaat Commissie bezwaar- en beroepschriften en klachten
Postbus 20120
8900 HM Leeuwarden

Leeuwarden, 12-3-2020

Onderwerp: Bezwaarschrift Zaaknummer 200507 – Ontheffing Wnb Faunabeheereenheid

Geachte heer, mevrouw,

Op 31 januari 2020 heeft de provincie Fryslân betreffende zaaknummer 200507 haar besluit bekend gemaakt dat zij ontheffing van paragraaf 3.1 van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) verleent aan de organisatie Faunabeheereenheid Fryslân. Bijgesloten bij deze brief vindt u een kopie van deze beslissing. Wij zijn vertegenwoordigers van organisaties die zich in de provincie Fryslân inzetten voor dierenwelzijn en natuurbescherming - onderwerpen die met dit besluit direct worden geraakt. Dit maakt ons betrokkenen bij deze beslissing. Wij, vertegenwoordigers van PINK! Noord-Nederland, VeggieSquad, Animal Earth, Dat Kan Anders, Stichting Zinloos Geweld Tegen Dieren, Stichting Akka's Ganzenparadijs, Stichting Ganzenbescherming Nederland, Vogelwerkgroep Hollanderwijk, Extinction Rebellion Leeuwarden, Stichting Gaesterlân Natuerlân en Vegan Hacktivists tekenen hierom, ieder namens onze gehele organisatie, gezamenlijk bezwaar aan tegen deze beslissing.

Wij hebben bezwaar tegen deze beslissing omdat wij van mening zijn dat deze vrijstelling voor Faunabeheereenheid Fryslân en andere betrokken organisaties en individuen om knobbelzwanen af te schieten ver buiten proportie en overbodig is voor het door hen beoogde doel. De potentiële voordelen van deze onnodige afschot staan niet in verhouding tot de grote hoeveelheid leed die het bij de knobbelzwanen veroorzaakt.

Bij het verlenen van deze ontheffing is in onze optiek niet voldaan aan de eisen gesteld in de Wnb. Deze stelt in artikel 3.3 vierde lid dat ontheffing enkel kan worden verleend als er geen andere bevredigende oplossing mogelijk is en het nodig is voor, in dit geval, het voorkomen van belangrijke schade aan gewassen. Van beide gevallen is in onze optiek hier geen sprake.

De ontheffing stelt Faunabeheereenheid Fryslân in staat om het gehele jaar lang, in alle wilbbeheereenheden van Friesland met uitzondering van de Waddeneilanden knobbelzwanen af te schieten. Gezien het levenspatroon van de knobbelzwaan, waarbij velen van hen vaak grote delen van het jaar op afstand van weilanden leven, achten wij dat hier geen sprake is van het voorkomen van belangrijke schade aan gewassen. Knobbelzwanen vormen niet 24 uur per dag, het gehele jaar lang een constante bedreiging voor alle gewassen in de gehele provincie. De rechter in Zuid-Holland heeft in 2017 al geoordeeld dat vrijstelling van de Wnb in een gehele provincie niet rechtmatig is¹. Dit gegeven maakt de huidige beslissing ver bovenmaats.

Voor het beschermen van gewassen tegen knobbelzwanen zijn meerdere alternatieve, geweldloze oplossingen. Voorbeelden zijn:

- Visuele middelen zoals vlaggen, vogelverschrikkers, toegewijde ballonnen en opgehangen doeken en linten
- Elektrische visuele middelen zoals knipperende lichten en flitsmolens
- Akoestische middelen zoals sirenes
- Vogelaafweerpistolen – alarmpistolen gevuld met patronen die op hoogte als knaller of giller ontploffen, met of zonder lichteffecten
- Schriklint (enkel in het geval van een direct risico op zeer belangrijke schade)

Met deze middelen kunnen knobbelzwanen worden afgeschrikt, zonder dat zij dit met intense pijn, letsel of de dood moeten bekopen. Wij zien de toepassing van deze middelen als bevredigende oplossingen voor de door Faunabeheereenheid Fryslân gestelde problematiek.

Zwanen die worden neergeschoten sterven zelden in één keer, wat betekent dat wanneer zij worden geschoten zij een langzame en pijnlijke dood sterven. Zwanen staan er tevens om bekend hun hele leven één vaste partner te hebben. Als een zwaan met een partner komt te overlijden door te worden geschoten, zal de partner jaren alleen blijven voor zij een nieuwe partner nemen, als dit überhaupt gebeurt. Deze fysieke en emotionele pijn moet voorkomen worden. Hiernaast is de knobbelzwaan ook een erkende beschermde diersoort. Wij zijn van mening dat deze status ten alle tijden gerespecteerd moet worden, en de soort met rust gelaten moet worden.

Met het oog op deze gegeven, maken wij bezwaar tegen uw besluit. In plaats van vrije ruimte om in de gehele provincie het hele jaar lang knobbelzwanen af te schieten, zijn wij van mening dat het besluit moet zijn om het welzijn, de status en het recht op leven van de knobbelzwanen in Friesland te respecteren en de Wnb te handhaven. Ter bescherming van gewassen kunnen geweldloze methoden worden gebruikt om de knobbelzwanen in de buurt van gewassen af te schrikken, zoals eerder in deze brief beschreven. Wij geloven dat deze middelen toereikend zullen zijn voor het voorkomen van belangrijke schade aan gewassen.

Wij verzoeken de provincie Fryslân dringend om de mogelijkheden voor diervriendelijke en duurzame methoden om knobbelzwanen van gewassen te verjagen. Tevens verzoeken wij de provincie Fryslân om de door haar gemaakte beslissing niet uit te voeren totdat zij een beslissing heeft genomen over ons bezwaarschrift, en andere bezwaarschriften die betreffende dit besluit zijn ingediend. Het afschieten van knobbelzwanen leidt tot onomkeerbare schade voor de knobbelzwanenpopulatie en onomkeerbaar leed voor de getroffen knobbelzwanen. Hierom achten wij het vereist dat het besluit niet wordt uitgevoerd totdat alle relevante bezwaarschriften zijn behandeld en alle alternatieve oplossingen in kaart zijn gebracht.

Hoogachtend,

PINK! Noord-Nederland

VeggieSquad

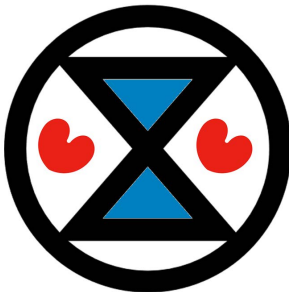
Stichting Ganzenbescherming Nederland

Vogelwerkgroep Hollanderwijk

Stichting Akka's Ganzenparadijs

Extinction Rebellion Leeuwarden

Vegan Hacktivists

Stichting
Gaasterlân
Natuerlân

Stichting Gaasterlân Natuerlân

Stichting Zinloos Geweld Tegen Dieren

Animal Earth

'Dat Kan Anders'

Dat Kan Anders

¹Leeuwarder Courant. (2018, november 22). Rechter verbiedt afschieten knobbelzwanen. *Leeuwarder Courant*. Opgehaald van Leeuwarder Courant. <https://www.lc.nl/binnenland/Rechter-verbiedt-afschieten-knobbelzwanen-23849707.html>

Bijlage: Betreffende stukken

provinsje fryslân
provincie fryslân

postbus 20120
8900 hm leeuwarden
tweebaksmarkt 52
(058) 292 59 25

Faunabeheereenheid Fryslân
Swichumerdijk 3
9088 AP WIRDUM

www.fryslan.frl
provincie@fryslan.frl
www.twitter.com/provfryslan

Leeuwarden, 31 januari 2020
Verzonden, **31 JAN. 2020**

Ons kenmerk : 01728529
Afd./Opgave : Groene regelgeving
Behandeld door : Team Groene Regelgeving / (058) 292 89 95 of wnb@fryslan.frl
Uw kenmerk :
Bijlage(n) : 2

Onderwerp : Zaaknummer 200507: Ontheffing Wet natuurbescherming ten behoeve van het beperken van schade aan gewassen door knobbelzwanen

Geachte heer/mevrouw,

Op 11 september 2019 heb ik uw verzoek ontvangen voor het verlengen van de ontheffing 'knobbelzwanen art. 68 Flora- en faunawet; nr. Frl. 68.001.2015'. Gezien de nieuwe wetgeving wordt uw verzoek gelezen als een verzoek voor een nieuwe ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb). Deze ontheffing wordt aangevraagd ten behoeve van aanvullende maatregelen om schade aan grasland en granen door knobbelzwanen te beperken. Hiervoor verzoekt u om een ontheffing voor legselbeperking en voor verjaging met ondersteunen afschot. Het met twee jaar verlengde Faunabeheerplan Fryslân 2014-2019 is mede onderbouwing van de aanvraag.

Onder de Wnb betreft uw verzoek ontheffing voor overtreding van de verbodsbepaling genoemd in paragraaf 3.1, van de Wnb, voor de knobbelzwaan (*Cygnus olor*).

Naar aanleiding van uw aanvraag en de daarbij behorende stukken heb ik besloten ontheffing te verlenen voor het ondersteunend afschot. De ontheffing voor legselbeperking wordt, na afstemming met u, niet opnieuw verleend. Daarnaast wordt uw verzoek ten aanzien van het opnemen van ondersteunend afschot in een vrijstelling niet verleend. De bijbehorende stukken maken een onlosmakelijk onderdeel uit van dit besluit.

Voorschriften en beperkingen

1. De ontheffing staat op naam van Faunabeheereenheid Fryslân (hierna: FBE). De FBE is verantwoordelijk voor de naleving van de ontheffingsvoorwaarden en is hierop aanspreekbaar. De FBE dient daarom de gemachtigden nadrukkelijk te wijzen op de specifieke voorschriften ten aanzien van het gebruik, o.a. door bij afgifte van een machtiging

tevens een gewaarmerkte kopie van dit ontheffingsbesluit te verstrekken en hen te wijzen op de bepalingen t.a.v. de Wet natuurbescherming. Hetzelfde geldt voor de Wildbeheereenheid (hierna: WBE) in geval van het doormachtigen van het gebruik van de ontheffing aan een grondgebruiker. De verantwoordelijkheid van de ontheffinghouder laat elke verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid van de individuele feitelijke gemachtigde en/of ontheffinggebruiker voor het naleven van voorschriften en andere wettelijke bepalingen onverlet.

2. De ontheffing is alleen van toepassing op de activiteiten zoals deze zijn aangevraagd en in ons besluit zijn benoemd in bijlage A1.1. onder 'Beschrijving van het project of andere handeling'. De FBE dient de activiteiten uit te voeren conform aanvraag en bijbehorende stukken. Als u hiervan afwijkt, moet u eerst schriftelijke toestemming van ons vragen.

Machtiging gebruik ontheffing.

3. De FBE is bevoegd het gebruik van deze ontheffing op een door de FBE te bepalen wijze over te dragen aan een Wildbeheereenheid (hierna: WBE), óf, ingeval een WBE niet door de FBE gemachtigd is aan een individuele grondgebruiker of jachtaktehouder. Een WBE kan de feitelijke handelingen die op grond van deze ontheffing zijn toegestaan slechts doormachtigen aan grondgebruikers of jachtaktehouders binnen haar werkgebied. Een machtiging wordt niet verstrekt dan na een daartoe ingediende aanvraag en is maximaal 1 jaar geldig. De aanvraag door een grondgebruiker of jachtaktehouder bevat in elk geval een opgave van de naam, het adres, de woonplaats en het telefoonnummer van de aanvrager, de percelen waar de schadebestrijding zal plaatsvinden en de gewassen waaraan schade wordt (dreigt te worden) aangericht. Aan de machtiging dient een kopie van dit ontheffingsbesluit te zijn toegevoegd.
4. Een gemachtigde grondgebruiker mag de feitelijke handelingen die op grond van de ontheffing voor afschot zijn toegestaan laten uitvoeren door een jachtaktehouder.

Gebruik ontheffing.

5. Van de ontheffingen mag slechts gebruik worden gemaakt nadat de grondgebruiker van de percelen waarop de met de ontheffing toegestane handelingen zijn toegestaan, de gemachtigde WBE of de feitelijke ontheffinggebruiker hiertoe schriftelijk heeft gemachtigd.
6. Van de ontheffing voor afschot mag slechts gebruik worden gemaakt als bij een grondgebruiker na het nemen van ten minste twee preventieve maatregelen (zoals genoemd in de Module Zwanen van de Faunaschade Preventie Kit Zwanen van BIJ12), waarvan ten minste één zichtbaar aanwezig moet zijn, blijkt dat deze onvoldoende effect hebben en aantoonbare schade van ten minste € 100,00 is of dreigt te ontstaan. Daarnaast moet de feitelijke ontheffinggebruiker, alvorens voor de eerste keer bij een grondgebruiker van de ontheffing voor afschot gebruik wordt gemaakt, hiervan melding doen bij de FUMO (Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing) onder vermelding van: naam, adres, woonplaats en telefoonnummer van de grondgebruiker en de jachtaktehouder onder bijvoeging van de locatie (topografische kaart) van de schadepercelen waar ondersteunend afschot plaatsvindt. Dit kan ten minste 24 uur voor de daadwerkelijke bestrijdingsactie per mail naar wmb@fryslan.frl. Indien geen of onvoldoende zichtbare preventieve maatregelen zijn getroffen, geen schade dreigt of anderszins niet aan de voorwaarden voor het gebruik van de ontheffing wordt voldaan, mag geen afschot plaatsvinden.
7. Gebruik van de ontheffing voor afschot is slechts toegestaan tussen zonsopkomst en zonsondergang.
8. Afschot van knobbelzwanen mag alleen plaatsvinden ter ondersteuning van verjaagacties.

9. Op exemplaren van paartjes (broedende) knobbelzwanen en hun niet vliegvlugge jongen (die zich tot september in de buurt van hun ouders ophouden) mag niet worden geschoten.
10. Per verjaagactie met ondersteunend afschot mogen maximaal 2 knobbelzwanen worden gedood.
11. Bij het gebruik van een geweer voor het doden van knobbelzwaan mag uitsluitend gebruik worden gemaakt van een hagelgeweer en/of kogelgeweer;
12. Er dient zorgvuldig te worden gelet op aanwezigheid van Kleine- en / of Wilde zwanen. Als gemengde groepen zwanen uit tenminste 5 % Kleine- en / of Wilde zwanen bestaan, mag geen afschot van knobbelzwanen plaatsvinden.

Gezelschap.

13. Van de in de ontheffing voor afschot genoemde bevoegdheden mag mede gebruik worden gemaakt door ten hoogste twee jachtaktehouders, mits ze in gezelschap zijn van de jachtaktehouder aan wie toestemming is verleend voor het gebruik van de ontheffing.

Bescheiden.

14. De feitelijke gebruiker van de ontheffing voor afschot is verplicht een exemplaar van dit ontheffingsbesluit, een kopie van de op naam van de WBE gestelde machtiging en een kopie van de op naam van de grondgebruiker of jachtaktehouder gestelde machtiging van de WBE respectievelijk een kopie van de op naam van de grondgebruiker of jachtaktehouder gestelde machtiging van de FBE, een schriftelijke toestemming van de grondgebruiker t.a.v. het gebruik van de ontheffing op diens percelen en een geldige jachtakte bij zich te houden. Deze bescheiden moeten op eerste vordering van een daartoe bevoegde toezichthoudende ambtenaar ter inzage worden afgegeven.

Rapportage.

15. De FBE is verplicht, uiterlijk 15 december van elk kalenderjaar, een **digitale** rapportage uit te brengen aan de provincie Fryslân, Team Groene Regelgeving, over de wijze waarop van de ontheffing gebruik is gemaakt en wat daarvan de resultaten zijn. De rapportage bevat in ieder geval een overzicht van de Wildbeheereenheden en grondgebruikers of jachtaktehouders aan wie een machtiging van de ontheffing (onderscheiden naar soort) is verleend en die daarvan gebruik hebben gemaakt; binnen welk werkgebied van een WBE de schadebestrijding heeft plaatsgevonden; de schadegewassen; de door de grondgebruikers toegepaste preventieve maatregelen en het aantal gedode zwanen. De aantallen dienen getotaliseerd te zijn.
16. Wildbeheereenheden en grondgebruikers of jachtaktehouders aan wie door de FBE een machtiging tot het gebruik van de ontheffing is verleend, zijn verplicht om het resultaat van het gebruik van de ontheffing aan de FBE te rapporteren, overeenkomstig door de FBE daartoe gestelde voorschriften. De rapportage bevat ten minste hetgeen vereist is voor de rapportage die de FBE op grond van het voorgaande lid moet maken. Grondgebruikers en jachtaktehouders of andere personen die door de WBE zijn gemachtigd c.q. aan wie toestemming tot het gebruik van de ontheffing voor legselbeperking is verleend, zijn verplicht overeenkomstig te rapporteren aan de WBE.
17. De FBE houdt een overzicht bij van verleende machtigingen, alsmede van de (aanvraag)gegevens die daaraan ten grondslag liggen. Dit overzicht dient op eerste vordering van een daartoe bevoegde toezichthoudende ambtenaar ter inzage te worden afgegeven.
18. De WBE houdt een overzicht bij van de grondgebruikers en jachtaktehouders of andere personen aan wie het gebruik van de ontheffing is doorgemachtigd alsmede van de aanvraaggegevens die daaraan ten grondslag liggen.

Dit overzicht dient op eerste vordering van een daartoe bevoegde toezichthoudende ambtenaar ter inzage te worden afgegeven.

Overige voorschriften:

19. Ringen die aan de poten of halzen van gedode vogels worden aangetroffen moeten, worden gemeld bij het Vogeltrekstation Arnhem via de website www.griel.nl.
20. Gedode dieren mogen niet voor handelsdoeleinden worden gebruikt en dienen, voor zover ze niet in eigen bezit worden gehouden of voor eigen consumptie worden aangewend, o.a. ter voorkoming van verspreiding van ziekten zo spoedig mogelijk te worden opgeruimd en vernietigd of voor destructie te worden aangeboden.
21. Het vervoer van gedode dieren over de openbare weg dient zodanig plaats te vinden dat de dieren niet zichtbaar zijn.
22. Deze ontheffing kan door ons worden ingetrokken, gewijzigd of opgeschort op grond van de criteria genoemd in artikel 5.4 Wnb en/of bij bijzondere weersomstandigheden;
23. Op verzoek van de FBE daartoe dient een door een WBE verstrekte machtiging of verleende toestemming voor het gebruik van de ontheffing terstond te worden ingetrokken. Deze intrekking dient te geschieden door de betreffende grondgebruiker en jachtaktehouder of persoon aan wie de toestemming is verleend hiervan schriftelijk op de hoogte te stellen.
24. Op een schriftelijk of email verzoek van het bevoegd gezag, dient een door de ontheffinghouder verstrekte machtiging tot het gebruik van de ontheffing terstond te worden ingetrokken of opgeschort. Deze intrekking/opschorting dient te geschieden door de betreffende gemachtigde hiervan telefonisch en schriftelijk op de hoogte te stellen;

Ontheffingsgebied

25. De ontheffing is geldig voor dreigende schade aan graslanden binnen de werkgebieden van de WBE's gelegen binnen Fryslân met uitzondering van de WBE's Vlieland, Terschelling, Ameland, Schiermonnikoog, Zuid Oost Hoek, Midden Ooststellingwerf en Beneden de Linde.
26. In het werkgebied van de WBE Om de Terpen is de ontheffing geldig voor dreigende schade aan graangewassen.
27. De ontheffing is niet geldig op speciaal aangewezen (ganzen)foerageergebieden en slaapplaatsen.

De ontheffing is geldig vanaf de verzenddatum van dit besluit tot en met 31 december 2020.

De aangevraagde periode van vijf jaar wordt beperkt. In afstemming met u zal het komend jaar nader gekeken worden naar de ontwikkeling van de schade en de te nemen maatregelen. Daarbij zal ook op gekeken worden of de maatregelen opgenomen kunnen worden in een vrijstelling.

Voor de motivering van mijn besluit verwijs ik u naar bijlage 1.

Expliciet wijzen wij u erop dat in art. 1.11 Wnb een algemene zorgplicht is opgenomen. De zorgplicht houdt in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor fauna (of flora) kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijke handelingen na te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde de gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Namens het college van Gedeputeerde Staten,

mevr. A.J. Tack
teammanager Groene Regelgeving

Bezwaar

Degene wiens belang rechtstreeks bij dit besluit is betrokken kan tegen dit besluit binnen zes (6) weken na de verzending daarvan een bezwaarschrift indienen bij Gedeputeerde Staten, Postbus 20120, 8900 HM in Leeuwarden.

Het bezwaarschrift moet worden ondertekend en moet ten minste bevatten:

- a. de naam en het adres van de indiener;
- b. de dagtekening;
- c. een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht;
- d. de gronden van het bezwaar.

Meer informatie over de bezwaarschriftenprocedure vindt u op www.fryslan.nl onder "Contact", of u kunt bellen met het secretariaat van de bezwaarschriftencommissie: tel. (058) 292 51 57.

Kennisgeving

Van dit besluit zal, conform artikel 3:42, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht door mij kennis worden gegeven door publicatie in de Leeuwarder Courant, het Friesch Dagblad en in het provinciaal blad op www.overheid.nl, zie hiervoor de link: https://zoek.officielebekendmakingen.nl/zoeken/provinciaal_blad.

Bijlagen

- Bijlage 1: Motivering van het besluit
- Bijlage 2: Advertentie

Afschriften

- FUMO, Afdeling Toezicht en Handhaving (per e-mail)

Bijlage 1: Motivering van het besluit

A. Weergave van de feiten

A1. Ontheffingaanvraag

Op 11 september 2019 ontving ik de door u ingediende aanvraag voor de verlenging van de ontheffing 'knobbelzwanen art. 68 Flora- en faunawet; nr. Frl. 68.001.2015'. In deze ontheffing onder de Flora- en faunawet is ontheffing verleend voor:

- Artikel 9 Ffw voor het doden;
- Artikel 11 Ffw voor het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten;
- Artikel 12 Ffw voor het zoeken, rapen, uit het nest nemen, beschadigen of vernielen van eieren.

Daarnaast voorziet de ontheffing in de bevoegdheid het geweer te gebruiken binnen de afpalingsskring van een geregistreerde eendenkooi (art. 72, vijfde lid Ff-wet).

Deze ontheffing is afgegeven voor de periode van 29 januari 2015 t/m 31 december 2019.

Uw verlengingsverzoek wordt gelezen als een verzoek tot ontheffing van artikel 3.1, 3.2 en 3.3 van de Wnb. De ontheffing wordt gevraagd voor legselbeperking en verjaging met ondersteunend afschot ter voorkoming van schade aan landbouwgewassen door knobbelzwanen.

Uw aanvraag staat geregistreerd onder zaaknummer 200507.

A1.1. Beschrijving van het project of andere handeling

Ontheffing wordt aangevraagd voor *'legselbeperking en ondersteunend afschot van knobbelzwanen ter voorkoming van schade aan landbouwgewassen'* in Fryslân. De ontheffing wordt aangevraagd ter voorkoming van schade aan graslanden in alle wildbeheereenheden (hierna wbe's) in Fryslân met uitzondering van de wbe's op de Waddeneilanden, Beneden de Linde, Midden Ooststellingwerf en Zuid Oost hoek. Voor de wbe Om de Terpen is daarnaast ook sprake van dreiging van belangrijke schade aan granen.

A1.2. Periode

De ontheffing is aangevraagd voor de periode van 1 januari 2020 tot 1 januari 2025.

A1.3. Relevante stukken

U hebt voor de beoordeling van uw aanvraag de volgende stukken aangeboden:

- Aanvraag met onderbouwing;
- Rapportage Ontheffing Knobbelzwaan 2015-2019;
- Faunabeheerplan 2014-2019 (verlengd met twee jaar).

Ik heb (ambtshalve) bij de beoordeling van de aanvraag de hierboven genoemde stukken en eerdere besluiten betrokken. Daarnaast heb ik de actuele schadeoverzichten en de schadeoverzichten in de periode 2009 - 2019 bij uw aanvraag betrokken.

A1.4. Aanvullende gegevens

De aanvraag tot ontheffing is als volledig beoordeeld. Er is vanuit het bevoegd gezag niet gevraagd om aanvullende gegevens ingevolge art. 4:5 lid 3 Awb.

A1.5. Uw aanvraag en overige onderdelen Wet natuurbescherming

Wij wijzen er op dat voor het gebruik van de ontheffing binnen zgn. speciale beschermingszones (o.a. Natura 2000-gebieden) vergunningen op grond van de Wet natuurbescherming (kunnen) zijn vereist. Deze vergunningen (of informatie hierover) kunnen (kan) aangevraagd worden bij Provincie Fryslân, afdeling Omgevingszaken, team Groene Regelgeving, Postbus 20120, 8900 HM Leeuwarden of via wnb@fryslan.frl. Bij het verlenen van machtigingen dienen de Stichting Fauna Beheer Eenheid Fryslân, respectievelijk de Wildbeheereenheden, de betreffende gemachtigden hierop te wijzen.

A2. Bevoegdheid

Het project of de andere handeling is niet op grond van artikel 1.3, vijfde lid, Wnb aangewezen in het Besluit natuurbescherming (verder: Bnb). Gelet op artikel 1.3, eerste lid, Wnb, zijn Gedeputeerde Staten van Fryslân bevoegd op deze aanvraag te beslissen.

A3. Procedure

De ontheffingprocedure is uitgevoerd in overeenstemming met het bepaalde in hoofdstuk 5 van de Wnb en de hiervoor relevante artikelen van de Algemene wet bestuursrecht (Awb).

A3.1. Verlengen beslistermijn

Van de mogelijkheid om de beslistermijn te verlengen is geen gebruik gemaakt.

A3.2. Coördinatie met andere wetgeving

Ten overvloede wijzen wij erop dat er mogelijk andere wettelijke verplichtingen op uw activiteit/handeling kunnen rusten waarvoor Gedeputeerde Staten van Fryslân niet het bevoegd gezag zijn. Dit besluit is enkel gebaseerd op de bepalingen van de Wnb, het Bnb, de Regeling natuurbescherming en de Verordening Wet natuurbescherming Fryslân 2017.

A4. Ontheffingsplicht

Op basis van de aanvraag en de daarbij behorende rapporten en tekeningen heb ik beoordeeld of het door u aangevraagde activiteit overtreding van de verbodsbepalingen tot gevolg heeft op de beschermde soort, zoals bedoeld in paragraaf 3.1, Wnb.

Ik stel vast dat het onder A1. omschreven project en/of handeling mogelijk in strijd is met de verbodsbepaling in:

- artikel 3.1, lid 1, Wnb: 'Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.';
- artikel 3.1, lid 2, Wnb: 'Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.';
- artikel 3.1, lid 4, Wnb: 'Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.';
- art. 3.2, zesde lid Wnb: 'Het is verboden, anders dan voor verkoop, vogels, delen of producten als bedoeld in het eerste lid, onder zich te hebben of te vervoeren, tenzij deze vogels, delen of producten aantoonbaar overeenkomstig het bepaalde bij of krachtens deze wet zijn gedood of gevangen, onderscheidenlijk verkregen';
- art. 3.24, eerste lid Wnb: 'Een leder die een in het wild levend dier doodt of vangt voorkomt dat het dier onnodig lijdt';
- art. 3.24, tweede lid Wnb: 'Het is verboden zich buiten gebouwen te bevinden met bij algemene maatregel van bestuur aangewezen middelen die geschikt zijn voor het doden of vangen van dieren, of met materialen ter onmiddellijke vervaardiging van die

middelen, indien redelijkerwijs moet worden aangenomen dat die middelen of materialen zullen worden gebruikt voor het doden of vangen van dieren;

- art. 3.24, vierde lid Wnb: 'Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden ter uitvoering van het bepaalde bij of krachtens de Benelux-overeenkomst regels gesteld over het gebruik van middelen';
- art. 3.24, vijfde lid Wnb: 'Het is een ieder verboden zich in een veld te bevinden met een dier dat hem toebehoort of onder zijn toezicht staat en dat in het veld dieren opspoort, doodt, verwondt, vangt of bemachtigt';
- art. 3.24, zesde lid Wnb: 'Het verbod, bedoeld in het vijfde lid, is niet van toepassing ingeval het opsporen, doden, verwonden, vangen of bemachtigen van dieren in het veld ingevolge het bepaalde bij of krachtens deze wet is toegestaan';
- art. 3.25, eerste lid Wnb: 'Bij het verlenen van een ontheffing of vrijstelling als bedoeld in de artikelen 3.3, eerste onderscheidenlijk tweede lid, 3.4, tweede lid, 3.8, eerste, onderscheidenlijk tweede lid, 3.9, tweede lid, of 3.10, tweede lid, in samenhang met artikel 3.8, eerste of tweede lid, en met artikel 3.9, tweede lid, <...> worden de middelen aangewezen die voor het vangen en doden van de aldaar bedoelde vogels en dieren mogen worden gebruikt';
- art. 3.25, vierde lid Wnb: 'Bij het verlenen van een ontheffing of een vrijstelling als bedoeld in het eerste lid, kan ook vrijstelling, onderscheidenlijk ontheffing worden verleend van:
 - a. het verbod, bedoeld in artikel 3.24, tweede lid. Op deze vrijstelling of ontheffing is artikel 3.24, derde, lid van overeenkomstige toepassing;
 - b. regels als bedoeld in artikel 3.24, vierde lid, voor zover deze vrijstelling of ontheffing in overeenstemming is met de bij of krachtens de Benelux-overeenkomst gestelde regels';
- art. 3.26, eerste lid Wnb bepaalt dat het verboden is een geweer te gebruiken ter uitoefening van het bepaalde bij of krachtens deze wet:
 - zonder een geldige jachtakte;
 - op gronden, niet zijnde een jachtveld dat voldoet aan bij of krachtens algemene maatregel van bestuur gestelde regels;
 - indien de burgerrechtelijke aansprakelijkheid voor schade waartoe het gebruik van het geweer ter uitoefening van het bepaalde bij of krachtens deze wet aanleiding kan geven, niet is gedekt door een verzekering, overeenkomstig bij of krachtens de algemene maatregel van bestuur, bedoeld in artikel 3.29, eerste lid, gestelde regels, of
 - voor andere handelingen dan:
 1. de jacht;
 2. de uitvoering van handelingen waarvoor een ontheffing of vrijstelling als bedoeld in de artikelen 3.3, eerste, onderscheidenlijk tweede lid, of derde lid, 3.8, eerste, onderscheidenlijk tweede lid, of derde lid, 3.10, tweede lid, in samenhang met artikel 3.8, eerste, onderscheidenlijk tweede lid, of derde lid, of 3.15, tweede en vierde lid, in voorkomend geval in samenhang met het zevende lid, of 3.16, tweede en vierde lid, is verleend;
 3. de uitvoering van artikel 3.18, eerste lid, in voorkomend geval in samenhang met het vierde lid, of 3.19, tweede lid, in samenhang met artikel 3.18, vierde lid;
 4. de bestrijding van bij ministeriële regeling aangewezen verwilderde dieren of exoten, buiten de gevallen, bedoeld onder 3°;
 5. het schieten van kleiduiven, of jachthondenproeven;

- art 3.26, tweede lid bepaalt dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kan het gebruik van het geweer, bedoeld in het eerste lid, worden uitgesloten of beperkt en kunnen regels worden gesteld over
 - het geweer;
 - de munitie, waarbij ook rekening wordt gehouden met belangen van veiligheid, volksgezondheid, welzijn en milieu;
 - het gebruik van middelen op, aan of bij het geweer;
 - de diersoorten waarop het gebruik van het geweer betrekking heeft, of
 - de vaardigheden waarover de gebruiker van het geweer beschikt.
- art. 3.26, derde lid bepaalt dat bij het verlenen van een ontheffing of een vrijstelling, genoemd in artikel 3.25, eerste lid, kan ook ontheffing, onderscheidenlijk vrijstelling worden verleend van het eerste lid, onderdeel a of b, en de krachtens het tweede lid gestelde regels, met dien verstande dat bij het verlenen van ontheffing of vrijstelling van regels als bedoeld in het tweede lid, onderdeel b, ook rekening wordt gehouden met belangen van veiligheid, volksgezondheid, welzijn en milieu

Daarnaast op grond van het Besluit en de Regeling Wet natuurbescherming (Bnb/Rnb):

- art. 3.9 eerste lid Bnb worden middelen aangewezen die toegestaan zijn voor het vangen en doden van soorten.
- art. 3.16, eerste lid bepaalt dat het verboden is een geweer ter uitoefening van het bepaalde bij of krachtens de te gebruiken:
 - voor zonsopgang en na zonsondergang;
 - binnen de bebouwde kom of op terreinen als bedoeld in artikel 3.21, derde lid, van de wet;
 - binnen de afpalingskring van een eendenkooi als bedoeld in artikel 3.21, eerste lid, onderdeel d, van de wet.
- art. 3.1, vierde lid Rnb, bepaalt dat de categorieën van schade, bedoeld in art. 3.15, zesde lid, onderdeel c, van de wet, zijn de categorieën van schade als bedoeld in de art. 3.10, eerste lid, onderdeel b, en 3.15, zesde lid, onderdeel b, van de wet.
- art. 3.1, vijfde lid Rnb bepaalt dat de vrijstellingen, bedoeld in het eerste en tweede lid, uitsluitend gelden, indien wordt voldaan aan de in de artikelen 3.2 tot en met 3.4 gestelde voorschriften en beperkingen.
- art. 3.2. Rnb bepaalt dat de handelingen waarvoor vrijstelling wordt verleend, plaatsvinden overeenkomstig het faunabeheerplan, dat is vastgesteld overeenkomstig art. 3.12, eerste, derde tot en met zesde lid, van de wet en dat is goedgekeurd overeenkomstig artikel 3.12, zevende lid, van de wet.

Ik verwijs voor de motivering van dit oordeel naar mijn overwegingen onder B. (Toetsing)

B. Toetsing

B1. Wettelijk kader

B1.1. Wnb

Ik stel vast dat:

1. Artikel 3.1, eerste lid, Wnb bepaalt dat het verboden is opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Artikel 3.1, tweede lid, Wnb bepaalt dat het verboden is opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.

3. Artikel 3.1, vierde lid, Wnb bepaalt dat het verboden is vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
4. Op grond van artikel 3.3, eerste lid, Wnb kunnen Gedeputeerde Staten ontheffing verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.1 of artikel 3.2, zesde lid, ten aanzien van vogels van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun nesten, rustplaatsen of eieren.
5. Een ontheffing wordt uitsluitend verleend, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, een wettelijk belang wordt gediend, zoals vastgelegd in artikel 3,3 en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet verslechterd;
6. Voor de beoordeling van de ontheffingsaanvraag is het van belang na te gaan of, en in welke mate, de voorgenomen activiteit de gunstige staat van instandhouding van de soorten, die zijn aangetroffen in het plangebied, kan aantasten.
7. Dat de onder A1.1 omschreven activiteit weliswaar effecten heeft op de knobbelzwaan, maar het de gunstige staat van instandhouding van deze soort niet in gevaar brengt, afzonderlijk nog in combinatie met andere activiteiten;
8. Er dus ontheffing nodig is op grond van artikel 3.3, eerste lid van de Wnb.

Beleidskader

Het toetsingskader voor de aanvraag is in beginsel de Wnb en de daarop gebaseerde wet- en regelgeving. Daarnaast zijn er voor de knobbelzwaan Provinciale Beleidsregels vastgelegd 'Libje en libje litte (6 juli 2010). In de beleidsregels wordt in artikel 1, derde lid voor de knobbelzwaan aangegeven dat

In afwijking van het bepaalde in artikel 10 van de Flora- en faunawet is het de grondgebruiker toegestaan beschermde inheemse diersoorten, zoals genoemd in artikel 2 van deze verordening opzettelijk te verontrusten op de door hem gebruikte gronden of in of aan de door hem gebruikte opstallen, zulks onder de in artikel 65, vijfde lid, van de Flora en faunawet bedoelde voorwaarden, met dien verstande dat dit binnen de ganzenfoerageergebieden als bedoeld in het Beleidskader Faunabeheer, gedurende de periode dat deze gebieden dienen voor de opvang van dieren waarvoor ze bestemd zijn, niet is toegestaan voor ganzen en smienten en daar voor de overige diersoorten slechts is toegestaan tussen 12.00 uur en zonsondergang onder de voorwaarde dat een afstand van tenminste 500 meter tot foeragerende ganzen en smienten in acht wordt genomen.

Daarnaast is het volgende in de Beleidsregels opgenomen:

"Groepen knobbelzwanen zeer moeilijk te verjagen; komen hardnekkig telkens terug op dezelfde percelen. Ten einde problemen van grote groepen zwanen te voorkómen staan wij allereerst populatiebeperking voor in de hele provincie. Hiertoe verlenen wij ontheffing ex art. 68 voor legselbeperking als dit planmatig en gecoördineerd gebeurt. Indien nodig bepalen wij per seizoen hoeveel eieren in het nest moeten blijven liggen om de populatie in stand te houden. Voor afschot verlenen wij ontheffing in relatie tot landbouwschade".

De genoemde maatregelen kunnen plaatsvinden indien wordt voldaan aan de aanvullende voorwaarden:

- Alvorens tot doden van knobbelzwanen te komen moeten ten minste twee effectieve preventieve maatregelen zijn genomen.
- Geen afschot toegestaan als de gemengde groepen uit meer dan 5% kleine en/of wilde zwanen bestaan.
- Exemplaren van paartjes (broedende) zwanen en hun niet vliegvlugge jongen (die zich tot september in de buurt van hun ouders ophouden) mogen niet gedood worden.
- Per verjaagactie mogen maximaal 2 knobbelzwanen worden gedood.

B2. Inhoudelijke beoordeling

Uit het in uw Faunabeheerplan gestelde blijkt dat de Knobbelzwaan in grote delen van de provincie voorkomt. Knobbelzwanen kunnen in korte tijd heel veel schade veroorzaken. Deze schade kan zich overal in provincie voordoen waar schadegevoelige gewassen worden geteeld. Schade wordt vooral veroorzaakt door groepen jonge, niet broedende zwanen, die tot eind mei op grasland foerageren en daarna uitwijken naar grote wateren met waterplanten om daar de vleugelrui door te maken. Het beperken van de zwanenpopulatie heeft weliswaar tot gevolg dat de aantallen niet groeien of zelfs afnemen, maar een probleem blijft dat groepen niet-broedende dieren tot ver in het voorjaar schade aan grasland kunnen veroorzaken. Zwanen beginnen pas op vijfjarige leeftijd met broeden, zodat er altijd niet-broedende vogels aanwezig zullen zijn die schade veroorzaken.

Uit de gegevens van het Faunafonds blijkt dat knobbelzwanen in de periode 2009 tot en met 2013 gewasschade in de provincie Fryslân hebben veroorzaakt. In totaal is er in deze periode ruim 150 keer schade getaxeerd voor een totaal bedrag van bijna € 70.000,00. De schade had betrekking op de gewassen: gras, graszaad, koolzaad en graan. In deze periode is in 452 gevallen gebruik gemaakt van de verleende ontheffing. Daarbij zijn 2.265 knobbelzwanen geschoten en 662 eieren behandeld.

Uit de laatste rapportage¹ blijkt dat er in de periode 2014 t/m 2019 in 297 gevallen een machtiging is verleend door de Faunabeheereenheid. In deze periode zijn 1.262 knobbelzwanen geschoten. Er zijn geen gegevens ten aanzien van legselbeperking. De schadecijfers in de periode van 2014 tot en met 2019 van het Faunafonds schommelen jaarlijks tussen de € 3.700 en € 9.300. Hiermee lijkt de schade (en meldingen) te verminderen. Zoals verwoord in de rapportage is, wordt schade aan gewassen vaak niet alleen door zwanen veroorzaakt. Het is aannemelijk dat een deel van de schade wordt geregistreerd als gansschade.

Gezien de schademeldingen (354 in de periode 2014 tot en met 2019) die zich blijven voordoen en het aantal afgegeven machtigingen is voldoende aangetoond dat er nog steeds sprake is van dreigende belangrijke schade² aan gewassen door knobbelzwanen. Met betrekking tot het begrip belangrijke schade gaan wij uit van de normen die het Faunafonds daarvoor hanteert: € 250,00 per geval. Hierbij kan schade zich gedurende de gehele teeltperiode (en bij grasland gedurende het gehele jaar) optreden, zoals ook blijkt uit de Handreiking Faunaschade³ van het Faunafonds en schademeldingen door de gehele provincie Fryslân.

Voor de ontheffing wordt het eerdere huidige ontheffingsgebied gehandhaafd. Dit houdt in dat voor schade aan grasland ontheffing wordt verleend in de werkgebieden van alle WBE's in de provincie Fryslân met uitzondering van de WBE's:

- Vlieland
- Terschelling
- Ameland

¹ Rapportage Ontheffing Knobbelzwaan 2015-2019, ontheffingsperiode 1 juli 2018 t/m 30 juni 2019, Faunabeheereenheid Fryslân, 30 december 2019

² Jurisprudentie dreigende belangrijke schade: Rechtbank Leeuwarden, procedurenummers AWB 10/2021 t/m 10/2024 en 10/2603 t/m 10/2606 d.d. 1 december 2011; definitieve uitspraken Rechtbank Noord-Nederland, zaaknummers LEE 10/2021 t/m 10/2024 en 10/2603, 10/2605 t/m 10/2606 d.d. 19 december 2013; uitspraak Raad van State, Afdeling bestuursrechtspraak, zaaknummer 201202095/1/A3 d.d. 1 mei 2013

³ <https://www.bij12.nl/assets/Handreiking-Faunaschade-2009.pdf>

- Schiermonnikoog
- Zuid Oost Hoek
- Midden Ooststellingwerf
- Benden de Linde

Daarnaast is de ontheffing voor ondersteunend afschot ook van toepassing voor graange-
wassen in het werkgebied van de WBE Om de Terpen.

Legselbeperking

In de aanvraag is aangegeven dat er geen invulling wordt gegeven aan de eerder afgegeven
mogelijkheid tot legselbeperking. Dit wordt herhaald in de rapportage: *“In de rapportage
wordt aangegeven dat de provincie-brede aanpak via legselreductie slecht werkt. De schade
wordt voornamelijk veroorzaakt door rondtrekkende groepen niet geslachtsrijpe zwanen die
niet in relatie staat met tot een duidelijke, lokaal binnen een WBE broedende populatie.”*

In overleg met u is er op dit moment geen aanleiding om verlenging van deze maatregel mo-
gelijk te maken. Indien ontheffing nodig wordt geacht zal eerst gekeken te worden naar de
noodzaak van de maatregel en legselbeperking en de wijze van uitvoering.

Ondersteunend afschot

Ter voorkoming en beperking van de schade kunnen diverse preventieve maatregelen wor-
den genomen⁴. Het toepassen van uitsluitend preventieve maatregelen is onvoldoende ge-
bleken om belangrijke schade te voorkomen. Wij achten het dan ook aannemelijk dat verja-
ging doormiddel van ondersteunend afschot van knobbelzwanen noodzakelijk. Hierbij wor-
den wel aanvullende voorschriften opgenomen ten aanzien van het aantal te schieten knob-
belzwanen per verjaagactie en de verplichting om voor afschot minimaal twee alternatieve
preventieve maatregelen zijn genomen.

Wij zijn van mening dat door de ontheffingverlening geen afbreuk wordt gedaan aan een
gunstige staat van instandhouding van de soort, dit mede gezien de aantallen knobbelzwa-
nen en de reeds genomen bestrijdingsmaatregelen in de afgelopen jaren.

Concluderend stellen wij dat uw aanvraag voldoet aan de eisen die daar in gevolge ons
toetsingskader aan moeten worden gesteld.

C. Conclusie

Op grond van de aangedragen stukken uit de aanvraag en op grond van onze eerder beslui-
ten staat vast dat ondersteunend afschot van knobbelzwanen ter voorkoming van schade
aan gewassen, op de door u aangegeven wijze, géén significante negatieve effecten zal ver-
oorzaken op de soort. Door het stellen van voorschriften en beperkingen worden mogelijke
schadelijke gevolgen voldoende voorkomen.

⁴ <https://www.bij12.nl/onderwerpen/faunazaken/faunaschade-preventiekit-fpk/module-zwanen/>

Leeuwarder Courant/Friesch Dagblad

Provincie Fryslân

Kennisgeving ontheffing Wet natuurbescherming

Gedeputeerde Staten hebben op 31 januari 2020 een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming verleend aan Faunabeheereenheid Fryslân ten behoeve van het beperken van schade aan gewassen door knobbelswanen. De ontheffing is geldig tot en met 31 december 2020.

De ontheffing met kenmerk 200507 ligt ter inzage in het:

-provinciehuis, elke werkdag van 9 tot 16 uur (graag van te voren contact opnemen).

Belanghebbenden kunnen **tot en met 6 weken na publicatie** een gemotiveerd bezwaarschrift indienen bij Gedeputeerde Staten.